

Uniekheid en diversiteit als criteria voor kwalificatie geopark

Dr. H.A. Visscher / 4-01-2016

Bij de selectie van gebieden voor de kwalificatie geopark speelt ook uniciteit een belangrijke rol. De Hondsrug heeft er zelfs min of meer zijn kwalificatie aan te danken. Voor zover bekend is het rugsysteem namelijk het grootste complex megaflutes ter wereld. De er voorkomende kleinere geofenomenen zijn dat echter bepaald niet. We denken dan onder andere aan de in het geopark aangetroffen oude zandruggetjes en schotelvormige terreindepressies. Die zijn plaatselijk elders talrijker. En veel antieke zandruggetjes van de Veluwe zijn trouwens ook imposanter.

Uniekheid als criterium voor kwalificatie geopark

De kwalificatie van mondiaal vrij zeldzame oude Saalien-stuwwallen als geopark wordt onder andere aangevochten met de opmerking dat ze stuk voor stuk niet uniek zijn. Volgens die redenering zou geen enkele oude stuwwal de status geopark kunnen krijgen. Door allerlei oorzaken ontstond er echter een grote verscheidenheid aan stuwwaltypen, waarbij sommige zelfs tot de verbeelding sprekende unieke kenmerken vertonen.

Zo onderscheidt het stuwwallencomplex van Midden Nederland zich onder andere door zijn omvang, het vrijwel ontbreken van een keileemdek, de breedte van de Oost Veluwe stuwwal, de aanwezigheid van enkele (door jongere dalletjes verlevendigde) indrukwekkende stuwwalvalleien en zijn brede stuwwalzoomterrassen. Ook sommige (wat) jongere geofenomenen trakteren ons er op unieke situaties. We denken dan in het bijzonder aan het talrijk voorkomen van imposante oude (wind?)zandruggetjes en hun uiteenlopende ligging ten opzichte van de stuwwallen.

Geringe kwetsbaarheid van stuwwallen?

Een oude discussie is die over de kwetsbaarheid van stuwwallenlandschappen voor ingrepen. Die zou niet groot zijn vanwege hun geringe geodiversiteit. Het is een mythe die in de laatste decennia van de vorige eeuw door sommige geowetenschappers werd verspreid. Zij baseerden zich daarbij op het kleine aantal legenda-eenheden dat op geomorfologische en bodemkaarten voor de stuwwallen was gereserveerd. Dat hield echter verband met een aantal andere oorzaken. Een daarvan was dat de geodiversiteit juist erg groot bleek te zijn. Hierdoor leek het welhaast onbegonnen werk die op overzichtskaarten aan te geven. In verband hiermee werd toen besloten een aantal verschillen onder een en dezelfde noemer te presenteren. Een bekend voorbeeld is het "stuwwalcomplex" van de klassieke bodemkaarten.

Geodiversiteit als criterium voor kwalificatie geopark

De geodiversiteit van het stuwwallenlandschap zou niet zo groot zijn. Dat zou hun kwalificatie als geopark in de weg staan. Die hangt namelijk ook af van de diversiteit van een geosysteem. Dat bleek bijvoorbeeld al bij een vergeefse nominatie van de Zuid Engelse Cotswold Hills voor de status geopark.

Conclusie

De natuurlijke gesteldheid van een gebied kan in velerlei opzichten uniek en divers zijn. Uniciteit en diversiteit zijn dus algemener dan vaak wordt gedacht. Dat wordt meestal pas beseft als allerlei genetisch verwante gebieden met elkaar zijn vergeleken.